

Obračun z upokojenimi slovenskimi plemenskimi „voditelji“

Dr. Korošec obljublja tajne volitve

Volitve v narodno skupščino

Pred predlogom novega volilnega zakona

Kar se tiče volilnega zakona za volitve v narodno skupščino, veste, da je že golov, ter je g. predsednik naše vlade dejal, da mi iz dvojnih razlogov nismo mogli izdati pravočasno tega zakona. Vi veste, da smo se borili z narodnim predstavništvom, da bi dobili njegovo zaupanje, ter si o tem nismo bili nikdar na golovem. Šele sedaj je nastopila ta prilika, da se zdi, da moremo sprejeti tudi tak zakon. Mislim, da to vi najboljše veste, kakor tudi veste, da so tudi tukaj, v senatu nastale težave. Drugo pa je, da moramo vedno gledati, da je v času, ko izdamo zakon v vsej državi, oziroma primerno za volitve. Tega leta bomo imeli kakor rečeno, volilno psihozo radi občinskih volitev, ki se bodo vršile v 9 banovinah. Ali je sedaj čas in ali so se pomirile v našem političnem življenju stvari tako, da bi se mogle vršiti volitve v narodno skupščino? Mislim, da nima nikdo toliko poguma in hrabrosti, da bi danes to potrdil. Ko se bo pa videlo, da je ta atmosfera ugodna, tedaj ne bomo dolgo čakali z predlogom o volitvah narodnih poslancev.

Zakaj ne zahtevajo volilnega zakona za senat?

Nadalje bi se lahko še govorilo o volilnem zakonu za senat, toda za spremembo tega zakona, do sedaj še ni bila izražena nobena želja, ne v tem domu, kakor tudi ne iz naroda. Zato do sedaj tega zakona nismo mogli izdati.

Zakon o društvih, in demagogija o preveliki svobodi

Drugi politični zakon o katerem se je tudi mnogo govorilo je zakon o shodih, društvih in posvetilih. Mnogi zahtevajo z ene strani ta zakon, na drugi strani pa nam očitajo, da je tega že vse preveč; da je vse preveč shodov in posvetov ter konferenc da smo v tem oziru preveč popustili in dali preveč svobode. Toda vse to, kar smo delali v pogledu shodov in posvetov, ni nič drugega, kakor to, da smo delali samo to, kar je predpisano po zakonu, ki ga nismo mi izdali.

Mi smo se strogo držali ustave in zakonov, ki so bili sprejeti pod drugimi režimi. Smatram, da — kakor sem že dejal — ta očitki ni utemeljeni in, da se nam očita popolnoma neopravičeno, da je preveč shodov, da ni bilo treba dovoljevati toliko zborovanj. Mi smo dovoljevali v tem oziru toliko svobode, kolikor je zakon dopuščal. Na drugi strani pa oni, ki zahtevajo novelizacijo zakona o društvih, shodih in posvetilih, oni, ki sodelujejo v praktičnem življenju in politiki vedo, da je danes v tem oziru stanje skoraj tako, kakor pred 6. januarjem 1926. Toda oni pri tem mislijo na drugo, da bi bilo namreč treba izdati zakon o strankah, o društvih, shodih in posvetilih, da bi bilo treba dati več svobode za ustanavljanje strank. Nočem o tem sedaj govoriti, da je zveza med volilnim zakonom taka, da se ne more govoriti o društvem zakonu brez volilnega zakona in o volilnem zakonu brez društvem zakona. Tako se ta dva zakona ne moreta izdati oddvojeno.

Tiskovni zakon smo podedovali

Tretji zakon, za katerega se tudi zahteva, da se čim prej izda, je tiskovni zakon. Tudi zakona o tisku ni izdala sedanja vlada, mi smo ga samo podedovali. Mi radi priznavamo, da je to strog zakon — „dura lex, sed lex“. Toda mi se ga moramo držati. Ker se tiče g. senatorji tega vprašanja, ne smete pozabiti, da je tisk v vsaki državi objekt političnega življenja v dohodni državi. Vprašam vas pa, ali je naše današnje politično življenje že tako, da bi ga lahko fotografirali preko našega tiska. Smatram, da nam morate — dokler se politične stvari v našem političnem življenju popolnoma ne pomirijo — dati še nekaj časa za predložitev tega zakona.

Kako je s cenzuro

Mnogo se govori, g. senatorji, o cenzuri proti njenemu delu in postopanju. Toda cenzura v pravnem pomenu besede sploh ne obstoja. Kajti, če bi obstojala tako, kakor jo predvideva zakon (za časa vojne itd.), ne bi mogel izhajati niti en list in niti kakršnakoli publikacija. Toda vi pri tem mislite na tako zvano predcenzuro, to je prostovoljno prinašanje listov v prezbir, da se tam izbirajo za tiskanje, to je prostovoljno postopanje, je predcenzura, to je samo posvetovalni organ za naše liste. Časopisje radi strogosti zakona o tisku samo želi in prosi za to predcenzuro, da bi lahko svobodno izšlo. Če ne bi bilo tega posvetovalnega organa, ki se imenuje predcenzura, bi bili listi v mnogo težjem položaju.

Dr. Kramer je žel smeh...

Tu vpadel ministru dr. Korošcu v besedo senator dr. Kramer in zakliče: »Strašno ste vi navajen človek!« Dr. Korošec je na ta medlek takoj dejal: »Po navadi se mi to ne očita!« V dvorani je nastal bučen smeh, dr. Korošec pa je nadaljeval.

»Kakor sem dejal, cenzura kot taka ne obstoja. Obstoja po zakonu samo to, da se morajo drž. pravdniki — kjer tega ni, pa policijski upravi — predložiti prvi izvodi ter se širjenje tiska lahko prične, čim se dobi potrdilo o vložitvi. Prepoved more nastopiti šele pozneje, ko drž. tožilec prečita list, odnosno časopis in če v njem kaj najde. To torej ne predstavlja nikakršnega momenta cenzure, ker vložitev ne zadržuje širjenja. Ta režim ni obvezen, da izda nov zakon. Vsak list lahko izhaja brez cenzure.«

Tu vpadel ministru v besedo senator Jovo Banjanin: »Kolikokrat dnevno se pošiljajo navodila časopisom, kaj smejo pisati?« Dr. Korošec: »To je posvetovalje. Za vsako priliko se morajo dati direktive.«

Tu vpadel senator Pucelj: »Za vsako priliko ne smemo pisati...« Dr. Korošec: »Tu ste si pa zopet nekaj izmislili. Jasnje je, da se ne sme pisati nepopolno.« Nato je dr. Korošec nadaljeval: »Radi tega lahko pride tukaj samo do vprašanja izvrševanja omenjenega zakona o tisku. V tem pogledu je jasno, da je od prihoda te vlade nastopilo znatno olajšanje v pogledu izvrševanja predpisov tega zakona. To se najboljše vidi v sami fizionomiji današnjega tiska. Toda očitki govornikov, da so se v tisku omejevale patriotske in nacionalne manifestacije, na drugi strani pa, da so se puščale svobodne roke nevarni demagogiji s socialnimi problemi, rušilni akciji in izpadom proti ustavi ter drž. interesom, ne odgovarjajo stvarnemu stanju. Na podlagi uradnih podatkov se lahko ugotovi, da ne obstoja niti en slučaj, da bi bil prepovedan kak list ali publikacija radi nacionalne ali patriotske manifestacije. Na drugi strani pa obstojajo slučaj, da je bil zaplenjen ravno oni tisk, ki je širil levičarsko in ilegalno propagando. Čeprav je kraljevska vlada v pogledu tiska obstoječi zakon izvrševala najliberalnejše, ga je napram raznim rušilnim akcijam izvrševala najstrožje. Mislim, da smo bili najliberalnejši od vseh režimov, ki so bili pred nami.«

Zaprašena politična očala

Očita se nam prav tako, da smo dovolili strankarsko življenje. Mi smo vlada, ki hoče v demokracijo res da počasi, ali vendar v demokracijo. Ne morete reči, da smo dovolili tako strankarsko življenje, ki ga dosedaj ni bilo. Mi nismo povečali števila strank, dovolili smo le dve stranki v strankarsko politično življenje, in to JRZ in Ljotičev zbor. Res pa je, da ni ena, niti druga, ne v plemenskem in ne v verskem, ne nasploh predpisom našega zakona o društvih in shodih. Res je, da vsa naša javnost se ni odložila in odvrnila starih očal, skozi katere je lela in lela gledala partikularne, politične organizacije. Njena očala so še vedno zaprašena in sedaj ne vidi obsežne vsedržavne stranke. Če se hočemo iz avtoritativnega režima vrniti zopet k demokraciji, potem, gospodje mislim, da je treba tudi strankarskega življenja. Razume se pa samo ob sebi, da hočemo stranke, ki so v svojem jedru in programu zdrave in, ki se prilagajajo v vseh točkah ustavi ter zakonom, v političnem, kulturnem in socialnem pogledu.

Ne zanikam, da se pri nas pojavljajo tudi ilegalne akcije. Toda proti njim se postopa v vseh sredstvih, ki so na razpolago. Ni res, da vlada kaotično stanje v našem političnem življenju. — Nemirov in neredov večjega obsega sploh ni bilo. Bili so spopadi, toda oblasti so povsod ostale gospodar položaja. Pa tudi ti spopadi, kolikor so bili povzročeni iz političnih in ne iz drugih motivov, so posledica neverjetne velike marljivosti organiziranja naših političnih nasprotnikov, se se niso omejevali samo na to, temveč so podžigali posebno versko, plemensko in politično strast v masah dobro namerenega naroda.

Če bi vsi politični faktorji delali na pomirjenju, nebi bilo niti enega incidenta iz političnih razlogov in bi država tako napredovala, da ne bi bilo težko rešiti vseh naših najvažnejših notranjih političnih vprašanj. Proti onim, ki so se pregrešili proti zakonu, se postopa samo po zakonu. Oblasti drž. državo oblast čvrsto v rokah in so bile povsod na mestu. Ni res, da bi se bila kjerkoli pokazala pasivnost drž. organov napram odkritem blatenju največjih sveltin države, to je proti osnovnim zakonom državnega in socialnega dela.

Naša vlada — nov režim

Nesporno je in nihče mi ne more ugovarjati, če trdim, da pomeni naša vlada nov režim. — Samo po sebi je umljivo, da hoče vsak režim imeti organe, ki ga ovirajo v dosegi njegovih ciljev. Zato so tudi nekateri izpremembe same po sebi razumljive.

Toda mi mislimo in nam zamerijo celo mnogi naši prijatelji, da smo bili pri tem tako obzirni, da še vedno v eksekutivi le počasi prihaja smer, ki jo uvaja naša vlada. O kakih opravičenih očitkih glede premetstev torej ne more biti govora. Premestitve pa so tako maloštevilne, da je jasno, da so bile izvršene po najnujnejši službeni potrebi. Treba je pogledati samo Belgrad v vseh važnih institucijah, kakor n. pr. pri Hipotekarni banki, pri Agrarni banki, Poštni hranilnici itd., povsod so ljudje, ki niso našega mišljenja, pa jih vendar ne preganjamo, marveč jih pustimo, da delajo.

Tu je vpadel v besedo eden od senatorjev, čes. da Avala ni državna ustanova. Dr. Korošec: »Toda država ima večino akcij. Kako so prejšnji režimi delali v teh ustanovah, vsi dobro veste. Iz teh ustanov smo mi povsod frčali.«

Državno in narodno edinstvo

Dr. Korošec nadaljuje: »Želeli ste isto tako v finančnem odboru, naj nekaj povem o državnem in narodnem edinstvu. Ta vlada se drži ustave in zakona. Kaj je narodno in državno edinstvo po ustavi in obstoječih zakonih, je določeno v sledečih zakonih:

1. V ustavi čl. 16: Državne šole morajo dajati moralno vzgojo in razvijati državljansko zavest v svrhu narodnega edinstva in verske strpnosti. Čl. 29 ustave: Kralj je zaščitnik narodnega edinstva in državne celine. Čl. 59 ustave: Vsi člani narodnega edinstva polagajo prisego, da bodo kralju zvesti in da bodo predvsem delali za narodno edinstvo in neodvisnost države. Čl. 3. ustave določa: da je službeni jezik srbohrvatskoslovenski. Čl. 13 ustave pravi: Ne morejo obstojati ne verske ali plemenske podlage v strankarske svrhe. — Nato je minister dr. Korošec citiral še vse ostale odredbe naše celotne zakonodaje, kjer je govor o narodnem in državnem edinstvu. Tako je citiral določila kazenskega zakonika, določila zakona o zaščiti države, zakona o volitvah narodnih poslancev, formulacijo prisige državnih uslužbenec, zakona o tisku, zakona o narodnih shodih ter zakona o društvih in shodih.

Popović, „Slovenec“ in zabava

Ko je dr. Korošec zaključil ta del govora z ugotovitvijo, da zakon o društvih in shodih prepušča društvu za vzgojo o plemenski opredelitvi, mu je padel v besedo znani JNS prvak Milan Popović: »Ali bo pustila cenzura, da se lo objavi v „Slovenec“. Dr. Korošec se je obrnil proti Popoviću ter mu z nasmeškom in vidno razpoložen odgovoril: »Jo bomo pač prosili za to.« V dvorani je nastal buren smeh. Minister dr. Korošec pa je nadaljeval: Kraljevska vlada se za vlada tega, kaj zahtevajo od nje ustava in zakoni v pogledu na državno in narodno edinstvo. Ugotavljam, da se kralj vlada z nobenim aktom ni pregrešila v tem oziru proti ustavi in se tudi v bodoče ne bo. Pred našimi očmi lebdi beseda, ki jih je izgovoril blagopokojni kralj in v katerih je razumevanje jugoslovanske narodne in državne edinstvi najboljše formulirano. Dal je 29. novembra 1929 dopisniku Reuterja Harrisonu, tole definicijo: »Odgovarjajoč na moje vprašanje piše g. Harrison — ali razvoj jugoslovanskega edinstva vsebuje uničenje individualnosti teh elementov, ki ga tvorijo, mi je Nj. Vel. dejalo: »Ne, kakor niti okolnost, da ste vi Britanci, vas ne dela nih manj Angleži ali Škoti. Hrvatje bodo še nadalje Hrvati, Srbi Srbi, Slovenci Slovenci, vsi pa bodo ponosni, da so Jugoslovani.«

S tem zaključujem svoj govor — je dejal dr. Korošec.

Minister dr. Anton Korošec, je žel za svoja izvajanja v senatu burno odobravanje in ploskanje. Po dr. Koroševem ekspoziciji je bil proračun ministarstva za notranje zadeve sprejet tudi v poedinosti.

Podpore za Slovenijo

Belgrad, 26. marca. Minister za socialno politiko in narodno zdravje je izdal odlok, s katerim se naj izplačajo sledeči zneski:

1. Občina Ježica za zimsko pomoč 8000 Din.
2. Okrajnemu načelnstvu Litija za občino Zagorje za brezposelne rudarje 4000 Din.
3. Društvu sv. Marte za podpore nezaposlenim službinarjem 2000 Din.
4. Občini Oselica, okraj škotja Loka za javno podporo 2000 Din.
5. Občini Črni vrh, Ljubljana okolica za javno podporo 2000 Din.
6. Občini Polhov gradec za javno podporo 2000 Din.
7. Občini Begunje (Logatec) za nezaposlene 3000 Din.

Spopad na mandžurski meji

Pariz, 26. marca. Havas poroča iz Habarovska, da je japonska patrulja, sedem vojakov, prekorajčila mandžursko-sovjetsko-korejsko mejo in prešla okrog 250 metrov daleč na sovjetsko ozemlje. Tam je zadela na patruljo sovjetskih graničarjev in začela streljati nanjo. Po daljšem boju so se Japonci umaknili, popoldne pa so v skupini 60 vojakov z več častniki in strojnimi topovi prekorajčili mejo. Utaborili so se na nekem vrhu ter začeli streljati na oddelke sovjetske vojske, ki so jih hoteli zavrniti čez mejo. Borba je trajala vse popoldne, proti večeru so se Japonci s številnimi izgubami umaknili. Z ozirom na ta incident je sovjetski poslanik v Tokiju Jurenjev dobil od svoje vlade nalog, da najstrožje protestira proti temu ter zahteva preiskavo in kazni za krivce. Sovjetska vlada si pridržuje, da bo pozneje stavila svoje predloge glede zadoščanja.

Rio de Janeiro, 26. marca. AA. (DNB) Poleg narodnih poslancev so v zvezi s podatki v glavnem tajništvu brazilske komunistične stranke prijeli tudi senatorja Abel Chermonta. Ker so večeras proglasili obredno stanje in, ker med tem stanjem ne veljajo določbe o parlamentarni nedotakljivosti, so te parlamentarce prijeli, ne da bi jih parlament izročil sodišču.

Belgrad, 26. marca. m. Pri razpravi proračunskega predloga za ministrstvo notranjih zadev, je na sinočnji seji senata podal obširen ekspozicije minister dr. Anton Korošec. Dr. Korošec je med drugim izjavil, da v organizaciji notranjega ministrstva samega, v sedanjem proračunskem letu ni bilo nobenih večjih izprememb ter je poslovanje v tem ministrstvu teklo popolnoma normalno. Nove postavitve osebja so se v teku sedanjega proračunskega leta vršile zelo omejeno in v kolikor so bile za proračunske možnosti. Upokojitve uslužbenecv so se vršile v najozjem obsegu in po predhodnem soglasju s finančnim ministrom. Upokojeni so bili večinoma uradniki, ki so dovršili po zakonu predvideno število službenih let, ali pa so nesposobni za nadaljnje delo, ali pa, če so se za časa službovanja pokazali za nesposobne. Posli pri sprejemanju in odpuščanju državljanstva so se vršili v smislu predpisov obstoječega zakona in je razvidno, da je bilo leta 1935 sprejetih 1330 v naše državljanstvo, odpuščenih pa 165. Iz državljanstva je stopilo na podlagi čl. 55 zak. o drž. okrog 63 družin; to so neslovani, ki so izrazili željo, da bi zapustili našo državo ter se naselili v svoji narodnostni državi, to je v Albaniji ali Turčiji. Na podlagi par. 18 zak. o drž. je izgubilo državljanstvo kralj. Jugoslavije okrog 2120 oseb.

Belgrad dobi policijo

Minister g. dr. Korošec je za tem govoril o nadzorstvu, ki ga notranje ministrstvo vrši nad samoupravnimi telesi in ustanovami. Nato je v pogledu policijske službe v Belgradu izjavil, da so se izvršilni policijski uradniki razporejali do sedaj po upravah policij na sedežih banskih uprav in pri nekaterih predstojništvih. Sedaj pa obstoja namera, da se pri upravi mesta Belgrada za eksekucijsko službo uvede drž. policijska straža, ki bo spadala pod oblast starešine, ki bo izdajal naloge, ter bo za pravilnost izvrševanja dajala ta straža več garancij. Orožnike, ki so v Belgradu, se bo uporabilo na drugih mestih za njihovo službo, v Belgradu pa se bo na njihovo mesto uvedla civilna policija, kakor je v ostalih mestih.

Nato je minister g. dr. Korošec prešel na politični del svojega ekspozicije ter med drugim dejal:

»Sedaj pa dopustite, gospodje senatorji, da se še malo dotaknem nekaterih govorov, ki so bili izgovorjeni v tem domu, tukaj v dvorani ali v finančnem odboru.

Posebno mnogo se je poudarjala potreba po predložitvi političnih zakonov in to na prvem mestu volilnih zakonov. Politični volilni zakoni morajo biti ali volilni zakon za senat, ali volilni zakon za narodno skupščino, ali volilni zakon za mestne ali kmetijske občine.

Tajna volilna pravica

Kar se tiče kmetijskih občin, mislim predložiti narodnemu predstavništvu dopolnilni zakon ter se mi zdi, da je treba vendar uvesti tajno volilno pravico.

Kar se tiče volilnega zakona za mestne občine, mislim isto tako, da je treba spremeniti tudi ta zakon, da bodo vsi člani mestnega zastopstva voljeni in da ne bo vlada imenovala ene tretjine zastopstva. Volilna zakona za mestne in kmetijske občine sta gotova ter čakamo samo na priliko, da jih bomo predložili narodnemu predstavništvu.

Podeželske volitve bodo oktobra

Ker predvideva tako zakon, je gotovo, da bomo imeli tega leta občinske volitve v kmetijskih občinah in mislim, da bo to meseca oktobra. Kar se tiče volitev v mestnih občinah, kjer še vedno vlada imenuje mestne zastope, mislim, da se isto tako približuje čas, ko bomo lahko rekli, da se ljudi tu gre lahko na volitve. Vi, gosp. senatorji veste, da smo se bali, da razmere v večjih mestih se niso tako urejene, da bi se moglo iti na volitve in da bi te volitve dale one rezultate, ki jih vsaka vlada more pričakovati.

Prosv. min. zavrača zavijanja sen. Pucija

Na zasedanju v torek je med drugimi senatorji govoril tudi senator, bivši predsednik senata dr. Ante Pavelić. Pavelić je ostro kritiziral prejšnje režime in njih protihrvatsko politiko. Edino težko vprašanje dnevnega reda je hrvaško vprašanje, katerega je treba rešiti, ne se pa baviti s teorijami jugoslovanstva, kar on smatra le za predmet akademske debate. Pohvalil je trud Stojadinovićeve vlade za sporazum s Hrvati in dejal, da bo glasoval za proračun, kakor ga je bila sprejela narodna skupščina.

Dalje je govoril tudi senator Paja Obradović, ki se je izjavil proti postopanju dela senatorjev, ki nasprotujejo predloženemu finančnemu zakonu, in naglasil neskladnost med postopanjem teh ljudi in med zaupanjem krone, na podlagi katerega sedi veliko gospodov v senatu, in s katerim zaupanjem se more še v večji meri ponašati vlada.

Včeraj pa je kot zadnji govoril v proračunski debati pohorec Jovo Banjanin. Njegov govor ne pomeni nikakove odkritja ter je le ponovitev dolge vrste napadov, ki jih je bil že izrekel na račun vlade v debati o interpelaciji senatorjev JNS glede politike vlade. Kot novo stvar je privlekel na dan pošast, ki jo predstavlja v Sloveniji Katoliška akcija, ki se bavi le s političnimi vprašanji.

Nato je sledilo glasovanje o proračunu v načelu, katerega je senat soglasno sprejel v celoti.

Poročilo pravosodnega ministra

Na dnevni red je prišlo poročilo pravosodnega ministra, ki ga je podal zastopnik pravosodnega ministra Dragiša Cvetković. Minister je povedal, da je izdelal popolnoma nov in sodoben kazenski zakonik in dolga vrsta drugih zakonov, ki bodo pospešili poenotenje naše zakonodaje. Izdeluje se le še državljski zakonik, pri katerem pa je vsako naglo delo stvari le v škodo, ker je to eden osnovnih zakonov, ki ureja zasebno pravo. V ostalem pa je Dragiša Cvetković ponovil dejstva, ki jih je bil pred njim izrekel že njegov prednik minister Miškulin v narodni skupščini.

Senat je nato soglasno sprejel proračun tega ministrstva v podrobnostih.

Sledilo je poročilo prosvetnega ministra. Poročilo je enako onemu, ki ga je Stošović podal pred narodno skupščino.

V debato je prvi posegel ugledni velikolaski posestnik, mesarski mojster, bivši minister in sedanji senator Ivan Pucelj. Iz svoje zakladnice je stresel vse smrdljive kosti, ki jih je nabral po mili domovini, govoril na dolgo in široko o zlu, ki ga je prinesla nova vlada nacionalnemu učiteljstvu, katerega je kruto razmetala po vsem svetu. Pri vsem tem mu je uslo tudi nehoteno priznanje, da so se tudi pod njegovim ministrom godile velike premetitve in velike krivice. Pucelj je bridko potožil, da se mu je oblast izmuznila iz rok, in ne more več vitičiti svoje pesti nad slovenskim uradništvom.

Kakor je zaslužil, tako mu je odgovoril prosvetni minister Dobrovoje Stošović.

Prosvetni minister je med drugim dejal: »Gospodje senatorji! Po opombah senatorja Pucelja, mojega odličnega prijatelja, bi želel, da mi dovolite spregovoriti nekoliko besedi. Faktična impresija, ki jo je napravil na senat, je strašna. Meni je zelo žal, da nimam tako sornega glasu in da me Bog ni obdaril s Puceljevimi talenti (Ivan Pucelj: »Hvala, če je to resno mišljeno«). da bi mogel na isti način odgovoriti na opombe, ki jih je on tu staval. Morda bom to, česar ne bi mogel storiti z glasom, dosegel z dokazi. Gospodje senatorji, v glavnem so tri točke, o katerih je govoril senator Pucelj: 1. premetitve učiteljstva v dravski banovini; 2. premetitve učiteljstva sploh, in 3. preganjanja nacionalnih učiteljev Sokolov. Kot 4. točko pa bi lahko še navedli preganjanje JUU. To so glavne štiri stvari, o katerih je govoril senator Pucelj.

Glede premetitve učiteljstva sem, gospodje, imel čast izjaviti pred finančnim odborom, da kr. vlada želi, da iz našega učiteljskega kadra napravi pionirje in agente narodne prosvete, nikakor pa ne pionirje in agente posameznih osebnosti in strank, če hočete. Vi ste, gospodje senatorji, videli, s kakšno jezo je govoril minister in senator Pucelj o učiteljskih premetitvah. Vi ste mogli videti iz te njegove jeze, da preveča vse to, vsaj jaz sem dobil tak utip parizanstvo. Oprostite, da moram tako reči. (Kramer vpada: »Učiteljstvo niso organizirane v stranke«) Na ta vpad je prosvetni minister odgovoril: Učiteljstvo niso organizirane, a senator Pucelj navaja tri učitelje kot primer, za katere bi smatral, da jih moram posebno poudariti. (Čuje se glas: »Učiteljstvo niso parizantni«) Vidite, gospodje senatorji, s koliko jezo on pretirava te stvari. Prosim g. Pucelja in ostale gospode, da učiteljev ne tretirajo kot ljudi, ki bi morali služiti tem ciljem. Če bomo mi politiki imeli vedno pred očmi, da morajo ti ljudje služiti visokim ciljem narodne prosvete, služiti onim ciljem, ki sta jih poudarila tako eden kakor drugi veliki krta, o čemer so bili tu prečitani govori, tedaj, mislim, da pustimo učitelje, da vrše svoj posel tako, kakor je boljše za narodno prosveto in končno tudi za nas vse. Gospodje senatorji, mi se trudimo, da vas o tem prepričamo... (Pucelj vpada: »Prepričajte dr. Kreka in Struklja«) ... in Struklja in vse ostale. Kr. vlada se trudi, a jaz apeliram na vas, gospodje senatorji, kakor sem apeliral na predstavništvo narodne skupščine, da učitelje, če je le mogoče, pustimo na miru, da vrše svoj posel. Tega, kar se mi kvari osemnajst let v tej državi, ne moremo mi sedaj popraviti v osemih mesecih. (Marušić: »Lepo popravljate!«)

Toda zagotoviti vas moram, da se trudimo (iz klopi se čuje glas: »Ni se kvarilo«). Je, je, kvarilo se je. Lahko ste ugotovili iz govora senatorja Pucelja. On je to sam priznal, da je iz svoje okolice svojčasno, ko je bil na oblasti, preganjal tri učitelje. To je ono, kar nam je dejal, a fitega, česar nam ni povedal, ne vemo. (dr. Kramer vpada: »Ali je bilo v 3 letih izvršenih 61 premetitev in to po službeni potrebi?«) Na ta vpad vzklika minister brez portfelja dr. Krek: »22 učiteljev je bilo iz službe odpuščenih!« (Zopet se čuje: »Toda vsi so vrnjeni!«). Minister dr. Krek odgovarja: »Niso vrnjeni! Premetili ste slovenske učitelje v južno Srbijo iz Slovenije, a ne iz ene v drugo banovino. Erjavac je bil v Vučitrnu!«

Puceljevi dokazi

Hočem vas prepričati, da je imela kraljevska vlada namen, da ta, tako važen kader, tako važan stan za našo prosveto vsposobi, da bom izvrševal posle, z akatere se je pripravil in za katerega narod pošlje, politiko pa bomo vodili mi! Da bi podkrepil »težke primere«, ki so se zgodili v dravski banovini, je senator Pucelj, a to se mi je reklo v finančnem odboru, podal neke primere, ki so težki in je na-

vedel celo en smrtni slučaj. Dovolite mi, gospodje, da to pojasnim. Jaz imam slučajno podatke, iz katerih se jasno vidi, kakšna je stvarna resnica, posebno pa, kakšna je stvarna resnica za ta zadnji najtežji slučaj Dragutin Gregorica, ki ga smatra g. Pucelj za tako tragičnega. Prečital vam bom uradne podatke, ki jih imam na razpolago, vi pa jih boste potem lahko po svoji čisti vesti ocenili, če je to zares tako strašno, kakor ste dobili vtis po govoru g. Pucelja. Njegov slučaj je takšen: Dragutin Gregor je premeščen iz Topolca v Mokronog v krški okraj. Gregor je politično teroriziral vso občino in učitelje svoje šole (Pucelj: »Ne bi ga odpustila Slovenska ljudska stranka!«) To pomeni, da SLS vodi zelo slabo politiko, če tako brani svoje interese, nadaljuje prosvetni minister. Nadalje obstojajo o njem sledeči podatki: Preganjal je vsako organizacijo svojih političnih nasprotnikov in denunciral poštene ljudi, s svojo versko intoleranco je povzročil sovraštvo vseh meščanov. Poleg tega je kot upravitelj šole ignoriral predpise zakona o verskem pouku in ni izvrševal naloge prosvetnega ministra. Povdarjam, da Gregor odhaja iz vasi in iz šole s šestimi razredi za upravitelja šole v mestu s 10 razredi. Gregor gre torej na boljše mesto! (Ivan Pucelj: »Če ga nihče ne mara, potem je to vsekakor slabše mesto!«) Jaz nisem osporjal, da je predstavljen v mesto. Gregor je imel tečno bolno ženo Ano, kar pa v uradnih podatkih ni bilo razvidno, a kar so prisotni referenti šele pozneje zvedeli iz poznejših poročil. Iz zdravniškega potrdila je bilo razvidno, da je Ana Gregor bolela od svojega 18. leta starosti na sklepem revmatizmu, a od 22. leta na tuberkulozi. Zadnje mesece njenega življenja je bolezen tako hitro napredovala, da se je vsak dan lahko pričakovala njena smrt in je ona meseca februarja letos tudi umrla. Ko je banovinski šolski nadzornik zvedel za stanje Gregorčeve žene, je zadržal izvršitev odloka o razrešitvi službe g. Gregorica, kar je vendar v nasprotju z vašim izjavljanjem g. Pucelja, saj ste vi pred vsem senatom izjavili, da sem j. preganjal moža, njo pa, da sem pustil umreti. Po tem je razvidno, da to ni točno, kar ste trdili, da sem ga namreč takoj preganjal, ker je dočlen nadzornik, ko je zvedel, da je Gregorčeva žena hudo bolna, zadržal odlok o njegovi premetitvi, vsled česar je Gregor lahko ostal pri svoji ženi. Če pa je ona medtem umrla, pa za to vsekakor ni nobenega krivca.

Kdo je teptal zakon

V pogledu premetitve v dravski banovini pa vam moram izjaviti tole: naj mi nikar ne zameri g. Kramer, da se moram posluževati istih podatkov, katerih sem se poslužil že v finančnem odboru.

V dravski banovini imamo skupaj 4180 učiteljev. Točno je, da je bilo premeščenih za časa ministrstva 274 učiteljev v dravski banovini. Od tega števila jih je bilo na prošnjo premeščenih 168 ali 62%, po službeni potrebi za 106 ali 38%. Od teh 106 premeščenih učiteljev je bilo premeščenih 20 učiteljev po potrebi službe, ki so bili na svojih dosedanjih mestih odveč in čez število, ali pa niso izpolnili pogojev službenih let, ki jih določa uradniški zakon v § 101. To so bili učitelji, ki so izkoriščali svoje zveze, bodisi politične, bodisi rodbinske, bodisi prijateljske, samo, da so dobili mesta, za katera pa po zakonu niso imeli pravice. Pri izvrševanju zakona sem moral te učitelje, ki so protizakonito zasedli omenjena mesta, premetiti ter postaviti na njihova mesta ljudi, ki so izpolnili vse določbe, ki jih predvideva uradniški zakon. Ne samo v tem oziru, temveč tudi v vsakem drugem pogledu sem vedno izvrševal zakon. Jaz sem imel tudi pogum, da sem sva ječano pred 5 ali 6 meseci izdal odlok, s katerim sem razrešil 500 učiteljev narodnih šol, česar noben prosvetni minister pred menoj ni storil, nobeden od ministrov, ki so dovolili, da so bili učitelji po 6 do 8, 10 pa celo do 12 let brez praktičnega izpita. Istotako sem postopal tudi v tem slučaju, ne samo v dravski banovini, temveč tudi v vsaki drugi banovini, ker so učitelji prihajali na mesta, a niso za to imeli pravice. Isto stvar sem izvršil v Belgradu, kjer so nekatere učiteljice, ki so dovršile komaj šole, prišle iz dijaške klopi za učiteljice prestolice, drugi učitelji pa, ki so služili 20 do 30 let v Južni Srbiji ali Makedoniji in ki imajo otroke po drugih mestih, pa tudi v Belgradu, pa so ostali še nadalje na svojih mestih, tako da so morali vsi živeti ločeno od svojih otrok, ki so bili mnogokrat celo v treh mestih (dr. Kramer vpada: »Ali so edaj prišli kvalificirani?«) Prosvetni minister na ta medklje takoj odgovarja, da so prišle same kvalificirane moči na ta mesta. Če pa obstoja samo en drug slučaj, je dejal minister Stošević, potem sem vam, gospodje senatorji, radevolje na razpolago. Od teh 160 premeščenih učiteljev jih je bilo 20 takih, ki niso izpolnjevali pogojev za službovanje v mestu, 32 mlajših učiteljev je moralo biti premeščenih, da bi se napravilo mesto za starejše učitelje. Smatram, da zahtevajo tudi humani in socialni razlogi, da se tako postopa. Dvanajst učiteljev pa je moralo biti odstranjenih zaradi nedostojnega obnašanja.

Preganjanje varovanci Velikega Laščana

Gospodje! Tukaj imam dva slučaja, ki ju je navedel senator Pucelj, da je neki g. župnik pisal in poslal neke podatke o neki učiteljici, ki je bila premeščena. Rečem vam, da so s temi mladimi učiteljicami razni slučaji, v katerih se zavzemajo zanje župniki in razni drugi ljudje, pa tudi tukaj je treba vse točno proučiti, predno se o tem razgovarja v senatu, da se vidi, če so ti razlogi opravičeni. Slični razlogi so obstojali tudi pri onih učiteljicah, ki so z dvema letoma službe dobivale mesta v Belgradu, Zagrebu ali drugih mestih. Nadalje je bilo trideset učiteljev, ki so prili v spor z domačim prebivalstvom in sicer v takšne spore, da je bilo v njihovem lastnem interesu, da se odstranijo s teh mest in so zaradi tega tudi morali biti premeščeni (Pucelj zopet vpada). Prosvetni minister nadaljuje: Vi ste navedli Stano Tičar in Ano To nja. To sta ta dva slučaja. Proti Stani Tičar je mnogo pritožb iz ljudstva, da s svojimi obnašanjem demoralizira in kvari mladino. Ker je slovenski kmet v tem oziru najbolj občutljiv, je prebivalstvo že dolgo časa zahtevalo, da se učiteljica Tičar jeva premeti ter je grozilo s škandalom. (Pucelj: »Ali ste to proučili?«) Minister Stošević takoj odgovarja: To se je preiskalo, moramo se truditi, da bi bilo bolje. Tu ne pomagata disciplinska preiskava. Tukaj se mora truditi družina, mora se truditi družba, a razume se tudi, prosvetni minister, Ana To nja pa, ki je imela 11 let službe po § 105. uradniškega zakona, ni mogla ostati v Ljubljani, ker je to vseučiliško mesto, za vseučiliška mesta pa se zahteva najmanj 12-letna služba in iz tega razloga je morala biti premeščena iz tega mesta. To velja tudi za Zemun, ker se tudi za Zemun, prav tako kakor za Belgrad, zahteva najmanj 12-letna služba, kakor se zahteva za vsa vseučiliška mesta ter je, kakor rečeno, morala iti iz Ljubljane.

Jaz nisem delal po navadni praksi, da vse te premetitve pripravijo gospodje načelniki, marveč sem sam vzel to delo v svoje roke ter sem se potrudil, da kolikor je bilo le mogoče, popravim krivice, ki so jih napravili prejšnji režimi. Pri tem sem pa upošteval tudi socialne razmere in družinske potrebe, ki jih je bilo posebno pri starejših učiteljih, ki so zaslužili, da pridejo na boljša mesta, upoštevati. Od teh 2290 premeščenih učiteljev, kakor že rečeno, je večina premeščenih na lastno prošnjo, dočim se je onih ostalih okoli 800 učiteljev premetilo po službeni potrebi, toda tudi ti spadajo v isto kategorijo kakor oni gospodje iz dravske banovine. Tu je šlo za vprašanje neizpolnjenih pogojev, ali pa so se morali mlajši učitelji pomiriti s tem, da odstopijo mesto starejšim učiteljem, ali pa je šlo za nesporazume med učitelji in ljudstvom. Smatram, da je tako v interesu učiteljev kakor tudi v interesu prosvete, da se vsi ti primeri izgladijo, ter da se oni, ki niso bili priljubljeni, premetijo v druge kraje.

Niti v Srbiji niti v dravski banovini nihče od učiteljev ni bil premeščen iz ene banovine v drugo, temveč je bila samo izvršena premetitev v isti banovini. (Pucelj: »To ni točno! Osem jih je premeščenih tudi v druge banovine.«) Ne osem, temveč 24, to pa ni nobena nesreča. Učitelji, ki so bili premeščenji v druge banovine, ne smatrajo, da so bili s tem tako strašno prizadeti. Torej, gospodje, glede dravske banovine, recimo, da jih je bilo 18 premeščenih, čeprav imam jaz podatke samo za 4, pa najsi bi jih bilo tudi 18, mislim, da to ni nobena posebna nesreča, če gredo ti učitelji iz dravske banovine v moravsko banovino. Evo, to je, gospodje, kar sem smatral za potrebno, da odgovorim na opazke Pucelja ter mislim, da Pucelj s svojimi navedbami ni predstavil zadeve take, kakršna v resnici je.

Po govoru prosvetnega ministra je bil ta proračun sprejet soglasno.

Proračun

zun. ministrstva

Predsednik vlade in zunanji minister dr. Milan Stojadinović je podal zelo kratek ekspoz, ker je bil zunanjo politiko vlade obratno podrobno že pred finančnim odborom senata. Z daljšim govorom pa je odgovarjal na interpelacijo senatorja Ivana Hribarja, ki je staval vprašanje glede razširitve obrata v železnice v Zenici v Bosni. Stojadinović je dejal med drugim:

Z Zenico gremo korak k osamosvojljvi

Prvo vprašanje g. Hribarja se glasi: Ali ima po pogodbi s kr. vlado tvrdka Krupp iz Essena res dobiti gotovo število akcij železarne v Zenici, in če jih ima dobiti, koliko? Odgovorjam: Kr. vlada kot taka ne sklepa nobenih pogodb s tvrdko Krupp. To pogodbo je, kolikor sem informiran od ministra za gozdove in rudnike, mislila napraviti Zenica d. d., v kateri ima res država pretežno število delnic, toda kr. vlada s tvrdko Krupp ne sklepa nobene pogodbe. Kar pa se tiče števila akcij, ki bi se odstopile tvrdki Krupp, izjavljam, da o tem sploh ne more biti govora, da bi tovarna Krupp dobila tudi eno samo delnico društva Zenica d. d.

Drugo vprašanje g. Hribarja se glasi: Ali ima tovarna Krupp iz Essena po pogodbi s kr. vlado prevzeti celo ali morda delno obratovanje železarne v Zenici, v tem zadnjem slučaju, v kakšnem obsegu? Odgovorjam: Absolutno ne obstoja niti delno niti celotno obratovanje, niti ni v programu, da bi se odstopilo tvrdki Krupp iz Essena.

Tretje vprašanje g. Hribarja se glasi: Ali se hoče kr. vlada pobrigrati za takšen obrat železarne v Zenici, da ne bodo prišle ostale tri železarne v državi v nevarnost? Odgovorjam: To so železarne na Jesenicah, v Storah in Guštanju. Minister za gozdove in rudnike mi je sporočil, da bo tehnična ureditev železarne v Zenici, ki se pripravlja, takega obsega, da ne bo prizadeto obratovanje drugih železar, ki izdelujejo manjše profile kakor železarne v Zenici. Vsekakor bo kr. vlada skrbela, da nova železarne ne bo delala konkurence in uničevala že obstoječe industrije.

Četrto vprašanje g. Hribarja se glasi: Ali je podana varnost, da se bodo v železarini Zenica d. d. prvenstveno nastavliali domači ravnatelji in inženjerji, mojstri in kvalificirani delavci? Odgovorjam: Tovarna Krupp bo dobavljala samo gotove stroje, ki ostanejo pri nas, toda v železarini v Zenici se ne bo nastavl niti en njen inženjer, mojster ali delavec, tam bodo nastavljeni naši ljudje. To je naše domače podjetje, v katero se tovarna Krupp sploh nima pravice vmešavati. Ona nam bo dobavljala samo potreben material.

Zahvaljujem se vam, gospod kolega, da ste mi dali priliko, da podam nekaj zanimivih podatkov glede te zadeve. Opozoriti vas hočem, da stvarno povečanje železarne v Zenici ni ustvarjanje nove tovarne za orožje. Tu ne gre za dobavo topov. Tukaj se bodo izdelovali nosilci za mostove, tračnice za železnice večjega profila, kakor so se izdelovale doslej v naši državi. Mi smo doslej uvozili letno do 200 milijonov Din raznega železa iz inozemstva, mi, ki imamo zelo velike in bogate železne rudnike v državi. Mi smo v položaju, da danes uvažamo predelan baker iz inozemstva, čeprav imamo največji rudnik bakra v državi, borski rudnik. Mi danes uvažamo iz inozemstva aluminij, čeprav imamo rudnik boksita v naši državi. Mi smo v tem nezavičljivem položaju, da uvažamo iz inozemstva med, čeprav imamo cink in baker doma. Kraljevska vlada smatra, da je treba napraviti konec taki gospodarski politiki, da bi mi izvažali v inozemstvo sirovine, nato pa uvažali izdelke iz sirovin in dajali za to devize. Eno od teh točk, da se popravi taka slaba gospodarska politika, je tudi načrt o razširjenju železarne v Zenici d. d. Zaradi tega ne more biti govora o tem, da se kupujejo neki topovi od tvrdke Krupp absolutno samo za naše oboroževanje. Ne nameravamo kupovati kakršnihkoli topov od tvrdke Krupp, sploh pa ne iz Nemčije. Kar se tiče sedanjih pogodb s to tvrdko, ta stvar datira iz leta 1931. Kr. vlada je že tedaj bila sklenila, da se od te iste tvrdke Krupp nabavijo tudi ostale instalacije, in sicer na račun reparacij. A prišel Hooverjev moratorij ter je ta pogodba propadla. Toda pogodba, ki je bila dobra v letu 1931, mislim, da jo lahko smatramo za dobro tudi v letu 1936. Mislim, da ste lahko zadovoljni s tem pojasnilom, mislim pa tudi, da je zaradi tega, da imamo v Nemčiji okoli 500 milijonov Din zamrznjenega denarja v markah, modro in koristno, da se marke pretvorimo v stroje, ki bodo povečali našo produkcijo ter dvignili gospodarsko moč na-

1935 30 milijonov Din

Japonski uvoz v Jugoslavijo

Belgrad, 26. marca o. Finančni minister je izdal dekret, ki se tiče uvoza japonskega blaga v Jugoslavijo. Ta dekret začasno dovoljuje japonski uvoz, ki pa mora svoja plačila urediti po določilih za zunanjo trgovino in se morajo plačila vršiti preko Narodne banke. Odlog finančnega ministra omejuje japonski uvoz, ki je začel v Jugoslaviji zelo naraščati. Leta 1932 je znašal 4 milijone dinarjev, 1934 13 milijonov dinarjev in leta 1935 pa že 30 milijonov dinarjev.

Japonska ne gre v vojno

Tokio, 26. marca. AA. (Havas.) Predsednik vlade Hirota je danes sprejel poročevalce tujih listov in jim dal tole izjavo:

Kot zunanji minister sem obljubil, da Japonska ne pojde v vojno, dokler bom jaz na tem mestu. To obljubo zdaj lahko ponovim tudi kot ministrski predsednik. Smer zunanje politike naše države se ne bo izpremenila, vendar bomo šli nanjo k ureditvi vseh naših notranjih in zunanjih problemov. Sedanja kriza terja v državi delo za svoje ozdravljenje. Pridružujemo se besedam svojega prijatelja Molotova, predsednika sveta narodnih komisarjev, ki je rekel, da se japonsko-sovjetsko razmerje zadnje čase popravi. Kakor on, sem tudi jaz prepričan, da je moj prihod na čelo japonske vlade primerna priložnost za ureditev sporov med našima dvema državama.

Hitlerjeva eskadra

Berlin, 25. marca. AA. Havas poroča: Eskadra lovskih letal, ki šteje 27 enot in, ki jo je daroval vojski državni kancelar Hitler 21. aprila 1935 za svoj rojstni dan, bo nastanjena v Dortmundu, ki leži v bivšem demilitariziranem pasu. Eskadra se bo po Hitlerjevem nalogu imenovala po Horst Wesselu, da bi s tem potrdila tesne stike med nacionalnosocialistično stranko in vojaškim letalstvom.

Venizelosov pogreb

Atene, 26. marca. AA. Atenska agencija poroča: Na željo rodbine se bo svečani pogreb Venizela na Kreti vršil v nedeljo. List »Vradini« poroča, da bo kralja zastopal pri pogrebu prestolonaslednik, prisoten bo pa tudi podpredsednik vlade Metaxas.

Brindisi, 26. marca. AA. Danes dopoldne je prispel semkaj vlak s truplom Venizela iz Pariza. Z istim vlakom se peljeta tudi dvova pokojnega državnika in njegov sin. Po krajšem odmoru na glavni postaji je vlak krenil proti pristaniški postaji, kjer ga je ob nabrežju čakala grška ladja Konduriotis. Truplo so prenesli iz vlaka na vojno ladjo, ki je takoj spustila zastavo na pol droga.

Ujina v Afriki

Rim, 26. marca. AA. Stefani objavlja komunikate št. 164: Na eritrejskem bojišču je naša kolona, ki prodira v zapadni dolini Takaze zavzela Kavto, ne da bi naša kolona na odpor sovražnika. Prebivalstvo je se sprejelo z velikim navdušenjem. Domači bojevniki so proslili, naj jih sprejemo v naše vrste. Letalstvo je izvedlo napadalne izvidniške akcije, po vsem bojišču, in sistematično napadlo sovražne sile.

Včeraj zarana je 30 letal z letalskega letališča v Somaliji vnovič bombardiralo važna središča v Džidži in izpolnilo uničevalno akcijo prejšnjega napada. Pri tej priliki so naša letala uničila te le objekte: skladišče vojaških avtomobilov, v katerem so se nahajali mnogi avtomobili, krajevno poveljstvo, kjer je bilo takisto mnogo avtomobilov, in izdatna količina vojnega gradiva, nato carinska skladišča in vojaške naprave rasa Nasibuja ter naposled še mnoga druga civilna in vojaška poveljstva. Vsaka teh akcij je trajala po pet ur v razdalji več ko 400 km od izhodišča. Letala so vrgla okoli 12 ton razstreliva. Na naši strani ni bilo človeških žrtev, vzlic sovražni protiletalski akciji.

Asmara, 24. marca. AA. Stefani: Danes je prispel z letalom semkaj letalski general Pelegrini. Pregledal po letalstvo na svernem in južnem bojišču.

London, 26. marca. AA. Reuter poroča: Podoba je, da se so končala premikanja čet, ki so jih začeli Italijani za veliko ofenzivo, s katero mislijo Italijani končati vojno v Abesiniji. Tudi vladni krogi v Addis Abebi priznavajo, da je mogoče, da so Italijani s četami domačinov zasedli Sasabane, in da so na ta način napredovali za 30 km. V Addis Abebi pravijo, da Abesinci se zmeraj stoje na črti 60 km od Dagaburja, Ras Nasibu je utrdil ta položaj v zadnjih dneh in Italijani so stalno bombardirali njegove položaje iz zraka.

Druga italijanska kolona je napredovala na levem krilu na črti Didole-Sagag-Dagamod z namenom, da zaščitijo bok svoje glavne kolone. Italijanske motorizirane kolone so sestavljene v Ogadenu iz čet domačinov, mitraljskih oddelkov in topništva. Na krilih italijanske kolone napredujejo lahki oklopni avtomobili, ki imajo strojnice za krilno streljanje. Kolone spremljajo tudi oddelki motorizirane artilerije in tem slede tovorni avtomobili za oskrbovanje čet. Italijani menijo, da ne bodo našli večjega odpornosti predno ne pridejo pred Dagabur in računajo celo s tem, da se bodo abesinske čete brez borbe umaknile na črto ob cesti Harar-Djidžja-Berbera.

Ti umik bi imel strateški pomen, ker je teren med, ki je širok 500 km med Dagaburjem in Djidžijo zelo sposoben za četniško vojno. General Grazziani upa, da bo zmagal prav tako hitro, kakor je zmagal nad četami rasa Deste, dasi so čete rasa Nasibuja mnogo bolj izvežbane in mnogo boljše oborožene.

Djidžija je ena sama velika ruševina po tridnevem bombardiranju. Dosedaj se še ne ve za nobeno smrtno žrtev med osebami egiptskega Rdečega križa.

Ofenziva Italijanov se opaja tudi na severozapadni fronti, kjer so Italijani prekorčili reko Takaze, preko mostu, ki so ga zadnje čase zgradili Italijani. Ta ofenziva se razvija proti jugu v pokrajini Volkaita, kjer so Italijani zavzeli Kafto, 175 km severno od jezera Tsane. Odtoč napreduje proti jugu.

šega naroda in države. Mislim, gospod kolega, da ste lahko s takim odgovorom zadovoljni.

Senator Hribar je izjavil, da je z odgovorom zadovoljen.

Nato je ministrski predsednik odgovarjal na interpelacijo dr. Grge Angeličeviča glede zunanje politike. Po tem je bil proračun sprejet.

Sledila so poročila notranjega ministra, ki ga prinašamo na drugi strani, poročilo ministra za vojsko in mornarico, ki je bilo sprejeto brez debate in poročilo finančnega ministra. Vsi proračuni so bili sprejeti v podrobnostih.

Ljubljana danes

Koledar

Četrtek, 26. marca: Emanuel.
Petek, 27. marca: Marija 7 žalosti.

Redni občni zbor društva »Bran-i-bor«, po-
družnice v Ljubljani bo ob petek, 27. t. m. ob 20 v
magistratni posvetovalnici. Narodno obrambni de-
lavci v zbor!

Koncert postnih pesmi. Na tiho nedeljo, dne
29. t. m. ob 20 bo izvajal maloznane izbrane sta-
rejšje in nove pesmi v cerkvi sv. Petra domači cer-
kveni zbor. Postnemu času primeren spored in
opisovanje zadnjih dni trpljenja našega Odrše-
nika nas bodo vpeljali v premisseljevanje skrivnosti
velikega tedna. K obilni udeležbi vabimo vabimo
prav vse!

Zborovska pesem bo imela zopet svoj praz-
nik v petek, dne 27. t. m. ob 20 v Filharmonični
dvorani. Zborovodja Simoniti postavi ta večer na
koncertni oder vnetje in vztrajne pevece iz našega
Krakovega in Trnovega. Že več kot 10 let deluje
ta zbor z veliko ljubeznijo in vsako leto nam po-
kaže sad svojega dela na koncertu v Filharmoni-
čni dvorani. Lepo petje naših Krakovčanov in
Trnovčanov zasluži vse naše zanimanje, zato po-
setimo njihov koncert v največjem številu. Sedeži
in stojšča so v predprodaji v knjigarni Glasbene
Matice.

Radio

Programi Radio Ljubljana:

Četrtek, 26. marca, 12 Reproduciran koncert na
celjskih orglah. — 12.45 Vremenska napoved, poročila.
— 13 Napoved časa, objava sporeda, obvestila. — 13.15
Po slovenskem jugu (plošče). — 14 Vremenska poro-
čila, borzni tečaj. — 18 Operne fantazije (Radljski
orkester). — 18.40 Slovensčina za Slovence (g. dr. Ru-
dolf Kolarič). — 19 Napoved časa, vremenska napoved,
poročila, objava sporeda, obvestila. — 19.30 Nacionalna
ura: Sokolsko predavanje (iz Belgrade). — 20 Prenos
iz ljubljanske opere: V 1. odmoru: Glasbeno predava-
nje (gosp. Matija Bravničar); v 11. odmoru: Čas, po-
ročila, napoved programa.

Drugi programi:

Četrtek, 26. marca, Belgrad: 20 Griegov koncert (iz-
vajal simfonični orkester kraljeve garde). — 22 Prenos
iz Kavarne. — Belgrad 11: 8 Operne arije. — 14 Jugo-
slovska mesta: Zagreb (predava gosp. Dobronić). —
22.30 Plesna glasba. — Zagreb: 20 Prenos iz Belgrade.
— 22.15 Plesna glasba. — Dunaj: 19.25 Komorni orke-
ster. — 21 Vreme noči. — 22.30 Zborovsko petje. — 22.25
Plesna glasba. — Budimpešta: 17.30 Ciganska glasba.
— 18.50 Dueti. — 20.30 Violina. — 21.50 Plesne plošče.
— 22.45 Koncert opernega orkestra. — Trst-Milan:
17.15 Petje. — 20.35 Pihala. — 22.15 Zbor. — 23.15 Plesna
glasba. — Rim-Bari: 17.15 Vokalni in instrumentalni
koncert. — 20.35 Puccinijeva opera »Manon Lescaut«. —
Praga: 20.05 Mahlerjeva VIII. simfonija. — 22.15 Sa-
lonski orkester. — Bratislava: 20 Vojvska godba. —
20.45 Igra »Zločin in kaznen«. — 21.30 Zahajni koncert.
— Varšava: 20 Mali radljski orkester. — 21 Stravinske-
ga »Zgodba o vojaku«. — 21.45 Friemannove pesmi. —
22.10 Tihbandov violinski koncert. — 22.50 Plesne plošče.

Zvonenje kranjskih zvonov na ploščah

Kranj, 25. marca.

Sredi popoldneva se je razleglo po Kranju
in okolici veličastno pritrkavanje kot da bi bila
drugi dan velika noč. Ljudje so postajali po uli-
cah in se spraševali, kaj naj to pomeni. Naenkrat
pa se prične način zvonenja spreminjati — sedaj
so zvonili nekaj časa samo z velikim zvonom,
sedaj z vsemi, sedaj so pričeli zopet pritrkavati,
zato so nekateri mislili, da se je cerkovniku zme-
šalo. — V strahu in radovednosti je ta ali oni
hitel k cerkvi, da zve, kaj je povzročilo takšno
zvonenje. Tu pa jim je cerkovnik z veseljem obra-
zom pripovedoval, »kako so se gospodje od ra-
dija pripeljali snemali na plošče zvonenje naših
zvonov, zato pa, da morajo zvoniti na vse mo-
goče načine...«

In res, v oknu župnišča si videl mikrofona,
poleg njega pa g. profesorja Osana, ki je mar-
ljivo snemal. Posnel je štiri načine zvonenja za
ljubljsko radijsko postajo. Jutri popoldne pa,
kakor je rekel g. profesor Osana, pa bodo že
lahko zvonjari slišali sebe, kako so na Marijin
praznik zvonili.

Ravno tako je danes g. prof. posnel zvonenje
zvonov znane romarske cerkve Marije Pomoč-
nice na Brezjah. —

Celje

Materinsko proslavo je priredilo kakor vsako
leto na praznik Marijinega Oznanjenja Kat. pro-
svetno društvo. Mame in otroci so kljub lepemu
vremenu skoraj popolnoma napolnili veliko dvo-
rano Ljudske posojilnice. Ves program je bil skrb-
no izbran — prav nalašč za ta dan. Višek pro-
slave je bil govor, ki ga je imel urednik »Mla-
dike« g. dr. Jože Pogacnik iz Ljubljane. Tudi
ostale točke — rajanje deklic, izpovedi sv. Avgu-
ština, Sardenkov Misterij Dolorose — so bile
skrbno izvajane in so žele pri navzočih obilo
odobravanja. Bila je res lepa proslava, posvečena
našim materam.

Klavirski hmelnjarski zborovanje. Na praznik
je bil v Roblekovih dvorani v Zalcu 56. redni letni
občni zbor Hmelnjarskega društva za dravsko ba-
novino. Podana so bila poročila o delovanju dru-
štva v preteklem letu. Občni zbor je bil zelo
slabo obiskan in ni vzbudil med hmelnjari prav
nobenega zanimanja. Vse skupaj je poteklo v
dobre tritret ure. Pred leti so bili še občni zbori
Hmelnjarskega društva pravi tabori, v zadnjem ča-
su pa zanimanje za to društvo vedno bolj poma-
re. Treba bo, da bodo prišle v vodstvo nove, mlajše
moči, če ne je društvo zapisano smrti. Tudi šte-
vilo članstva od leta do leta poma-
re.

Strogo obsojen tat in vlomilec. V terek je
sedel na zatožni klopi 32letni pos. sin Vah Karel
iz Buč, zelo nevaren prijatelj tuje lastnine. Vah
je sin boljše posestnika in je že zgodaj zašel
na krivo pota ter je bil že večkrat kaznovan.
Sedaj je sedel pred sodniki zaradi raznih tatvin
in vlomov, ki jih je izvršil v preteklem letu. Pred
sodniki se je Vah vedel zelo čudno. Venomer je
gledal v strop, na vsa vprašanja pa odgovarjal s
kratkim: »Nič ne vem.« Zaradi njega je bil za-
slisan tudi sodni izvedenec, psihijater g. dr. Pe-
stotnik, ki je podal izjavo, da je Vah navaden si-
mulant in za svoja dejanja odgovoren. Obsojen
je bil na 7 let robije, trajno izgubo častnih pra-
vic: bo odsedel kaznen, bo moral pa še za 3 leta
v prisilno delavnico.

Žrtve nesreč. Posestnika Cizeja Franca pri
Sv. Petru v Sav. dolini je brenil konj in ga po-
skočeval po desni strani reber. — Süsingar Ma-
rija, gostilničarka pri Sv. Juriju ob j. z. je padla
z voza in si zlomila desno roko. — Zidar Korosec
Anton iz Podvrha pri Braslovčah je padel in si
zlomil levo nogo. — Veber Anton, 11letni sin
dninarja v Levcu, je padel na steklenico in se
porezal po levi roki.

Dr. Harald Reinl o planiški skakalnici

Dr. Harald Reinl, ki je v Planici kot je znano
skočil 98 m in je bil s tem po dolžini skokov na
drugem mestu za Avstrijem Bradlom opisuje v
»Innsbrucker Neuesten Nachrichten« občutek, jih
ima skakalec, ki jih občuti v zračni vožnji, ko jadra
čez planiško skakalnico. »Kdor pogleda prvič iz
vrha naleta na planiški skakalnici, se mu zdi skoraj
nemogoče, da bi po par sekundah pristal na dnu
skakalnice in med ljudmi, ki izgledajo z naleta tako
majhni kot mravlje in da bi bilo mogoče, da bi se
z dvema deskama spustil preko mostička.

Tempo, ki ga doseže skakač že na mostičku je
naravnost neprijeten in v tem obstoji tudi vsa tež-
koča dolgih skokov, ki v tej peklenski brzini, ko
žvižga veter okoli ušes, in ko začnejo oči radi hi-
trosti jokati je treba popolnoma obvladati svoje
telo v zraku. Zračni vpor pri tem jadrnanju skozi
zrak je tako velik, da ga je čuti skoraj tako, kot
udarec. In umetnost skakanja je prav v tem, da se
skakalec nasloni na zračno blazino. Občutek te
vožnje po zraku je čudovito lep in prav svojstven
in prvih 50 m jadra skakalec skoraj popolnoma vo-
dovarno. Pri približno 70 m zračni vpor že toliko
zmanjša hitrost, da pritisk od spodaj na smuči in
telo že močno popusti in prav ta trenutek je za ska-
kalec izredno kritičen. Kakor se mora preje ska-
kalec popolnoma nasloniti na zračno blazino in
leči naprej mora sedaj ko je zračni vpor zmanjšal
na novo balancirati in gorje skakalcu, ki ta trenutek
zamudi, ta bo brez nadaljnjega strašno padel. Pri
80 m je že prosti pad, ki se hitrost zopet poveča
in zopet znova mora skakalec paziti, da ne bo padel
nazaj. Pri 90 m in 120 m je pa doskočišče tako

strmo, da je pritisk pri doskoku razmeroma majhen.
Sploh je pri dolgih skokih razmeroma lahko ob-
stati, seveda če se skakalcu posreči svojo pot po
zraku obvladati. Izredno nevarni pa so na planiški
skakalnici skoki, ki so krajši kot kot 60 m. Pri 60 m
je namreč doskočišče še skoraj tako ravno, da bi
imel vsak padec lahko usodne posledice. Pri padcu
namreč skakalca vsled brzine se enkrat vrže od tal
in tako se valji v drži, ki je nikakor ne more kon-
trolirati do znamke 80 m, tam napravi še en salto
in drči naprej.

Tudi letos je bila cela vrsta takih težkih padcev
pri treningu in svetovni prvak Birger Ruud, ki je
dan prej skakal na treningu je imel srečo, da si ni
napravil ničesar čeprav je padel skoraj naravnost
na glavo. Vendar pa letošnja prireditelj ni imela
za posledico nobene nesreče. Vsekakor pa moramo
reči, da se prireditelj na taki velikanski skakalnici,
bliža že cirkuškimi prireditvam, zato je tudi namen
FISE, da ne dopušča skokov preko 80 m, ker je
športna vrednost takih skakalnic zelo majhna, če že
ni nasprotno. Skakanje na taki skakalnici si smejo
privoščiti samo najboljši skakalci.

Dalje govori dr. Reinl o Norvežanih, da so
imeli prepoved starta za Planico in da je gotovo,
da bo o tej velikanski skakalnici še mnogo govora
in bo prav gotovo nastal še spor. Vendar pravi
nadalje bi bilo škoda, da bi FIS planiško skakalnico
zaprla, kajti za nas Avstrije, so bili dnevi v Pla-
nici tako lepo doživljene, da bi se zopet radi po-
vrnili in da bi še enkrat občutili blaženost tega
dolgega in prostega jadrnanja.

Požar sredi noči

St. Lovrenc, 25. marca

Na Mali Loki pri St. Lovrencu na Dolenjskem
je v noči od sobote na nedeljo nenadoma iz-
bruhnil ogromen požar, ki je uničil vsa gospo-
darska poslopja posestnika Jožeta Pevca. Ogenj
je izbruhnil sredi noči in na dveh meslih nacenkrat,
kar ljudi uverja v sumnji, da je bil požar name-
noma podtaknjen. Na nesrečo je imenovan po-
sestnik prejšnji dan pripeljal iz gozda visoko na-
loženo voz lisja in ga moral pustiti pred hlevom,

ker ga ni mogel spraviti vanj. Ne samo, da je
zaradi tega nesrečnega primera zgorela tudi vsa
živina, temveč se je požar zaradi gorečega lisja
v hipu potegnil tudi proti sosednjim poslopijem,
vendar je hujšo nesrečo preprečila hitra pomoč
štirih gasilnih društev, ki so prihitela na pomoč.
Odsfrani so nevarnost. Nesrečnemu Pevcu, ki
je bil za vso svoje zavarovanje za malenkostno
vsoto, je pogorel skedenj z dvema šupama in
hlevom z živino vred. Zgorelo mu je tudi vse po-
jedelsko orodje in skoro vsa krma.

Pri Metliki je spet gorelo

Metlika, 25. marca.

Ni še dolgo, odkar je pogorela Francova pri-
stava in že smo doživeli drugi nočni požar. Lon-
čaričevim v Rosalnicah je požar uničil še ono
malo, kar so imeli. Pred leti jim je požar uničil
celo poevstvo. Ni bilo s čim si postaviti novega do-
ma, pa so si vzeli v najem hišico, katero je zadnji
požar popolnoma vpepelil. Sirote sedaj nevedo
kam. Čujemo pa, da mislijo v Črnomlju. Daj jim
Bog tam več sreče.

V nedeljo ponoči pa je bilo daleč v Gorjancih
nebo popolnoma ožarjeno. Radi oddaljenosti me-
tliški gasilci niso stopili v akcijo. V Jastrebarskem
erezu je pogorelo 8 posestnikov vsa njihova gospo-
darska poslopja.

ZAKLJUČEK KMETIJSKO-PRIPRAVLJALNEGA TEČAJA.

Fantje so ob zaključku priredili prav pristo-
no slovesnost v dvorani narodne šole v Metliki, ka-
tere so se udeležili vsi predavatelji in odborniki
šolskega odbora kmetijske-pripravljalnega tečaja.

Takega koncerta Maribor še ni doživel

Verdijev »Requiem« s 150 pevci in najboljšimi
solisti. — Prvo izvajanje veličastnega dela v
Sloveniji.

Maribor, 25. marca.

Že daljšo dobo se vršijo intenzivne priprave za
največji koncert, kar jih je bilo kdaj v Mariboru in
v Sloveniji sploh. V Mariboru se bo v terek pred
veliko nočjo, dne 7. aprila, izvajal v veliki dvo-
rani Uniona veličastni Verdijev »Requiem«, delo,
ki spada med največje glasbene ustvaritve na sve-
tu. Za izvajanje takega mogočnega dela ni bil pre-
šibek vsak zbor, ki pri nas obstoja. Zaradi tega
sta se v Mariboru združila najmočnejša in naj-
boljša pevska zborna in sicer zbor »Maribora«, ki
ga vodi Jan. Ev. Gašparič in pevski zbor Glasbene

Matice pod vodstvom ravnatelja Marijana Kozine.
Oba zbora sta nekaj časa študirala pod vodstvom
obeh dirigentov ločeno, sedaj pa se že nekaj časa
vršijo skupne vaje pod vodstvom ravnatelja Mari-
jana Kozine, ki bo koncert dirigiral. Skupno so-
deluje pri izvajanju okrog 150 pevcev poleg veli-
kega orkestra in solistov, tako da bo nastopilo na
koncertu okrog 200 ljudi. — Kot solisti bodo na-
stopili na koncertu štiri najboljši pevci, kar jih
sedaj premore Slovenija. To so člani ljubljanske
opere gospe Zlata Gjurgjenac, gospe Golobova ter
gg. Gostič in Rus. Vsi štirje so že nastopili v Ma-
riboru ob priliki raznih koncertnih in opernih pri-
reditve, skupaj pa bodo sedaj prvič sodelovali. Za
koncert vlada v Mariboru in tudi v vsej okolici
že sedaj izredno zanimanje.

Povsod lepo, doma najlepše

Neprijetni doživljaji mariborske dame na poti v
Ameriko. — Pet tednov internacije na Long
Islandu.

Maribor, 25. marca.

Te dni se je povrnila z daljšega potovanja v
Ameriko neka ugledna mariborska dama. Potova-
nje ji bo ostalo do smrti v spominu. Gospa ima v
Ameriki v Združenih državah brata, ki živi tam
že dolgo let. Dolgo jo je vabil na obisk, letos se
je pa gospa odločila in odpotovala »čez lužo«.
Dobila je vse potrebne dokumente za 6 mesečno
bivanje v Združenih državah in odpulja je z lu-
kusnim parnikom Bremen iz Hamburga v New
York. Čim so se pojavili na obzorju newyorški
neboščičniki, so se pričele za potnico iz Maribora
nepričakovane zapreke. Kakor znano, vršijo ame-
riške carinske oblasti strogo kontrolo pri prihodu
tujcev na ameriška tla. Bojijo se, da bi se skušali
prethotapiti v Združene države ter se tam stalno
nastaniti. Zaradi tega so carinske oblasti — ki so
neka država v državi — silno rigorozne. Vse ne-
zaželjene tujce obdržijo na otoku Long Island pred
New Yorkom ter jih s prihodnim parnikom od-

pravijo nazaj v Evropo. Čudna usoda je hotela, da
je postala mariborska dama ameriškim carinikom
sumljiva. Tudi ona je morala izstopiti na Long
Islandu ter čakati na nadaljno usodo. Njen brat v
New Yorku je skupno z našim konzulatom podvzel
vse korake, da bi omogočil sestrini svobodno dostop
na kopno, pa so bila vsa prizadevanja zaman. Gos-
pa je ostala na Long Islandu pet tednov. Zivljenje
je bilo kaj enolično. Skupaj z drugimi sootrpni, ki
jih je bilo več sto ter so se stalno menjavali, je
morala jutraj ob 6 vstati ter iti v veliko dvorano
— približno 5krat večjo, kakor je unionska dvo-
rana v Mariboru. Tu so vsi prebili do 8 zvečer, ko
so se lahko zopet podali v spalnice. Prehrana je
bila dobra, na razpolago so imeli časopise, knjige,
ženske so si krajšale čas z ročnimi deli. Tako je
poteklo pet tednov, ki jih je gospa preživela na
stroške ameriške države. Po 5 tednih razburjajoče
negotovitosti so neizprosne ameriške oblasti odlo-
čile, da mora zapustiti otok »upanja« ter nastopiti
zopet pot čez lužo v Ameriko. Rezultat celega
malozabavnega potovanja je bil: okroglo 30.000 Din
stroškov.

Izgnan iz Avstrije se je pri nas obesil

Maribor, 25. marca.

Avstrija še neprestano izganja naše ljudi. Iz-
gnancev je že več sto, ki so imeli v Avstriji za-
služek in eksistenco, pri nas pa sedaj nimajo
ničesar in se prebijajo kakor vedo in znajo skozi
življenje. Usoda nekaterih je tragična, kakor sve-
doči slučaj, ki se je pripetil sedaj pri Sv. Trojici
v Slov. goricah. Avstrijski so izgnali 64letnega
Lovrenca Šefka, ki je v Avstriji imel službo in
tudi preskrbljeno starost. Prišel je v domovinsko
občino, ki jo je zapustil kot mladenič, sedaj kot
betežen in oslabele starost. Padel je v breme obče-
ne ter so ga pošiljali od posestnika do posest-
nika. Te dni je prišel k posestniku Janezu Er-
javcu. Včeraj so Erjavčevi odšli vsi od doma in
je ostal Šefko sam pri hiši. Ko so se zvečer do-

mači vrnili domov, so zaman iskali občinskega
režeza. Šele danes jutraj so ga našli na pod-
strešju obešenega. Visel je na tramu, na katerem
je končal svoje bedno življenje.

Neki duhoviti odvetnik je tako prepričevalno za-
govarjal svojega klienta, ki je bil obtožen zaradi
kraje, da je bil le-ta oproščen.

Uzmovč samemu sebi ni verjel, da jo je tako
srečno odnesel, in se je s solzami v očeh zahvaljeval
svojemu rešniku: »Nimam denarja, gospod zago-
vornik, da vam poplačam vaš trud. Zgoli tole uro
vam ne morem dati za nagrado.« In pri teh besedah
izvleče iz raztrganega suknjica ukradeni uro ter
jo pomoli zagovorniku.

Maribor

Lekarne. Lekarniško nočno službo vršita no-
coj Maverjeva lekarna »Pri zamorcu« v Gosposk-
ulici in Vavpotova lekarna »Pri angelu varhu« na
Aleksandrovi cesti.

V gledališču bo drevi uprizoritev opereje
»Cigan baron« za red B. Znižane cene.

Ljudska univerza. Drevi in jutri v petek pre-
davanje znanega našega naravoslovca univ. prof.
dr. Hadžija iz Ljubljane. Drevi predava o čudo-
vitostih flore in favne v Ohridskem jezeru, jutri
zvečer pa o lovu na tunje v našem Jadranu.

Stenografija zastoj. Stenografsko društvo v
Mariboru nudi svojim članom vsak prvi in tretji
ponedeljek ob 8 zvečer v Trgovski akademiji pri-
liko vežbanja v stenografiji popolnoma zastoj.

Diakonati bo podelil lavantinski knezoškof
dr. Ivan Tomažič v soboto jutraj ob 7 v stolnici
20 bogoslovcev, enemu kleriku-frančiškane in
trem kapucinskim klerikom. Obenem bo posvečen
v mašnika kapucin Maks Mašič.

Instalacija novega kanonika

V terek jutraj je bila v mariborski stolnici
slovesna instalacija novega lavantinskega stolne-
ga kanonika dr. Alojza Ostrca. Instalacijske obre-
de je izvršil lavantinski vladika dr. Ivan Tomažič.
Ob 7 jutraj je bil slovesen vstop v stolnico. Novi
kanonik je izvršil pred škofom svečano prisego,
nakar je prejel kanoniške insignije. Nato je daro-
val novo umeščen kanonik slovesno sv. mašo,
pri kateri je pel pevski zbor bogoslovcev. Slav-
nosti je prisostvovalo mnogo ljudi.

Matija Jama je odprl razstavo

Ljubljana, 25. marca.

Včeraj dopoldne je brez vsakega zunanje-
ga hrupa, kakor vselej, otvoril razstavo svojih slik
v Jakopičevem paviljonu naš slikar Matija Jama.
Matija Jama, sovrstnik našega mojstra Jakopiča,
je to pot izobesil 174 svojih umetnin, od katerih
je skoraj polovica figurálnih slik, ostalo pa pej-
sazi in slično. Med temi jih je večji del že starej-
ših, novih in še ne razstavljenih je 47 slik. Jama
poznamo že iz številnih prejšnjih razstav ter mo-
ramo tudi sedaj reči, da bo s svojimi slikami
občinstvo zadovoljilo in mu dal res umetniški užit-
ek. Razstava bo odprta 4 tedne. Na včerajšnji
otvoritvi so bili navzoči ban dr. Marko Natlačen,
predsednik Narodne galerije dr. Windischer z
ravnateljem Zormanom in drugi zastopniki. Upa-
mo, da se bo naše občinstvo z velikim obiskom
oddolžilo tiemu delu slovenskega umetnika.

Usoda pobeglega avijatika

Pred zagrebškim sodiščem je stal in se mo-
ral zagovarjati zaradi tatvine suknje na borzi
dela iz Italije pobeglega avijatika. Mož je doma
iz Trbiža in je po svojem poklicu ladijski stroj-
nik. Ko je Italija začela v zvezi z vojno v
Vzhodni Afriki mobilizirati tudi svoje rezerv-
ne pilote, je bil med temi tudi on. Ko pa je
bil z letalom poslan v Zader, jo je potegnil
nekoliko dalje in pristal na našem ozemlju.
Mož pravi, da ni bil nikdar navdušen fašist in
se mu je uprlo, da bi šel v Abesinijo. Pozneje
je prišel v Zagreb, kjer si je služil kruh s tem,
da je v bolnišnici dajal svojo kri za trans-
fuzije. To je bil zanj sorazmerno dober zaslu-
žek, prejel je za vsako transfuzijo 300 din. Pa
se mu je zgodilo, da je preteklo včasih tudi
dalje časa, da je prišel na vrsto. Tiste vmesne
čase mu je predla precej trda, vendar, pravi,
da se mu je upiralo, da bi si s tatvino priprav-
ljal kruh. Ko je bila sila najhujša, pa ga je le
premotila skušnjava in je na borzi dela oblekel
tujo suknjo in z njo pobegnil. Sodišče je z njim
postopalo zelo mlo in ga obsodilo na 20 dni
zapore, ki pa jih je že presedel v preiskoval-
nem zaporu.

Zaspani upravnik

V Subotici so imeli te dni veliko senzacijo
s tamkajšnjim upravnikom gledališča, ki je po-
kušal izvršiti samomor. Upravnik gledališča je
bil namreč pred kratkim odstavljen s svojega
položaja, ker svoji nalogi ni bil dorastel. Pa
ne samo to. Bivši upravnik gledališča je več-
krat svojo službo vršil mesto v uradu, kar v
gostilni in se mu je tako pripetilo, da je pred
kratkim nekega dne prišel na predstavo »Ame-
rikanske jahte« precej obložen z alkoholom.
Nekaj časa je opazoval igranje, toda kmalu ga
je spanec premagal, da se je vlegel na tla in
začel glasno smrčati. Smrčanje je razburilo
občinstvo v gledališču, ki je začelo glasno pro-
testirati proti motenju predstave. ki je pri-
hajalo izza odra. Navsezadnje se ni moglo zgo-
diti nič drugega kakor to, da je gledališki slu-
ga pograbil pijanega upravnika in ga ponesel
na sveži zrak. Dgodek pa ni ostal brez od-
meva, dan je bil s tem povod, da so oblasti
upravnika odstavile s častnega mesta. Nesrečni
upravnik se je zaradi tega tako razžalostil, da
je zgrabil za morilno orodje in se skušal na
vsak način rešiti sramote. Zaenkrat pa se mu
ta sklep ni posrečil.

Zivčno bolni: »Ali je doktor Molzec izkušen
zdravnik.«

Dama v čakalnici: »To pa to. On vam zadene
bolezen celo pri človeku, ki je še sam ne čuti.«

»Hiti, zdaj dajem psu zadnjo klobaso, potem
sva pri kraju.«

Tujska legija — razočaranje pustolovcev

Se vedno se najdejo ljudje, ki se prostovoljno odločijo in javijo za službo v tujski legiji kljub temu, da skoro vsi oni legionarji, ki so v tej legiji preživeli vsaj nekaj časa, pripovedujejo ob svoji vrnitvi v domovino o grozotnih doživljajih legionarskega življenja, o katerih bi prej gotovo tudi sami ne verjeli nikomur, če jih ne bi doživeli in videli na lastne oči. V tujsko legijo vstopajo ljudje najrazličnejših narodnosti od vseh vetrov. Legija je bila ustanovljena že leta 1831, ko so jo Francozi uporabili za boje proti Afrikancem v Alžiriji. Do svoje veljave je prišla tudi v Spaniji, Mehiki, pa tudi v svetovni vojni je vršila važno nalogo. V Franciji obstoji še prav poseben zakon, ki je bil izdan 4. marca leta 1897., in ki določa celo to, da mora biti v tujski legiji vojakov za polna dva polka, t. j. kakih osem tisoč borcev. Nekaka tujska legija je obstajala tudi že za časa Napoleona, saj je znano, da je bila glavna opora francoskega vojnega oblastništva na Portugalskem, pa tudi pri nas v francoski provinci, tako imenovani Napoleonovi Iliriji. V versajski pogodbi stoji tudi člen, po katerem smejo Francozi jemati v tujsko legijo Nemce.

Prvi dnevi v legiji

Dunajčan Rudolf Angel, ki je preživel več kot pet let v tej francoski tujski legiji, in se je pred nedavnim časom vrnil v domovino, je napisal nekaj spominov na te ne ravno najlepše trenutke svojega življenja. Tako nekako pravi v teh spominih: »Jaz in mnogo mojih tovarišev, smo si predstavljali življenje v tujski legiji kot golo pustolovščino in brezskrbno življenje. Vsi pa smo pozabili na besedo »vojaščina«. Nikogar niso silili, da bi vstopil v legijo, pa tudi nikar agitatorjev za to službo ni

tam pa smo po šestih mesecih odpotovali v Maroko. Tu je moral vsak legionar prebiti dve in pol leti, seveda če ni že prej omedlel od naporov ali če ga niso fanatični Arabci napravili za glavo krajskega. Vse, kar je ostalo za njim, je bil mal križ z napisom: Umrli za Francijo! Brez števila grobov je razvrščenih v teh puščajskih tleh, ki že davno ne nosijo nikakega križa več, in nihče več ne ve, kdo je našel tod, daleč od domovine, svoje poslednje počivališče.

Mnogo je tudi že napisanega o kaznih, ki se v navadi v tujski legiji. Ne more se reči o njih ničesar drugega kot to, da so skrajno hude, trdosrčne. Večje prestopke kaznuje vojno sodišče. Kdor se količkaj pregreši, tega pridele v tako imenovano kazensko četo v Colombecorju. Na tej postaji ga takoj vzamejo v varstvo orožniki, ki ga pouče o tem, da sta za njega mogoči samo dve poti: ena na kolodvor za onega, ki je zdržal v tej četi sedem mesecev, druga pa na pokopališče...

Novo taborišče v puščavi

Ob pogledu na naše novo vojaško bivališče, smo bili ne malo razočarani: Nekaj palm je stalo med peskom in kamnom. Po enodnevnem počitku smo že morali začeti z zidanjem svojega vojaškega taborišča. Delo je trajalo vsak dan od 5 zjutraj do 8 zvečer nepretrgoma. Vozili smo pesek, valili skupaj kamenje, in v treh tednih je bila postojanka na grobo izdelana.

Puška ob postelji...

Domačini — Arabci so razumljivo veliki sovražniki legionarjev. Medtem ko smo legionarji

Legionarski častniki.

Božičnica pod palmo

Nedelje so od drugih dni v tednu v legiji ne ločijo prav v ničemer. Posebno izjemo tvori samo 30. april, ko praznujemo obletnico zmage francoske legije 1. 18863. pri mestu Camaron v Mehiki. Tu je 62 legionarjev s tremi častniki stalo v boju z 2000 sovražniki in spomin na junaška dela te pešice legionarjev, ki je tedaj sovražnika premagala kljub temu, da je bil v premoči, se še sedaj z največjim ponosom obhaja. Tudi božič in novo leto veljata v legiji za praznik. Okrašena palma v puščavskem pesku predstavlja božično drevesce, božična darila plačajo častniki iz svojih žepov. Čeprav so ti boževniki tako mrzli in strogi, da jim človek kmalu ne bi pripisoval, da imajo v sebi še kaj miline, vendar jim ob tem svečanem božičnem razpoloženju

kar same od sebe stopijo solze v oči, ko se spominajo na svojo domovino, ki je morda ne bodo nikdar več videli.

Vino lajša gorje

Ob prazničnih dneh igra najvažnejšo vlogo vino. Vse polk postane nekam zares dobre volje, da od samega navdušenja večkrat steče prav lepo mero te zlatne kapljice kar v pesek. Jodi so na ta dan posebno skrbno pripravljene, in častniki sami kontrolirajo, če so dobro kuhane. Nekaj drugih praznikov so si legionarji sami postavili. Tako praznujejo 1. in 16. dan vsakega meseca, ko dobivajo vojaški plačo. Vino je v Afriki zelo poceni, pivnice takorekoč kar oblegajo, pijače, smejanja in razgrajanja je več kot dovolj. Konec veseljačenja je navadno ta, da leži daleč na okrog razbito vse, kar je dosegljivega.

Posebno mnogo je v legiji Rusov, Nemcev in Poljakov. Vojaški čini in predpostavljene so popolnoma vprašanje zase. Ne gre vedno vse po zaslugi. Francozi kot predpostavljeni niso slabi ljudje, in jih legionarji zelo spoštujejo in se jim tudi brez-pogojno pokoravajo. Prav posebno pa so priljubljeni Svarci zaradi njihove dobrodusnosti.

Z mirno vestjo se lahko reče, da so ti legionarji med vsemi vojniki na svetu glede čistote in snaznosti na prvem mestu. Vsak tretji dan je pregled nad perilom in uniformo. Gumb na obleki se mora svetiti, da se vanj lahko pogledaš kot v ogledalo.

Domov, domov!

Ko legionar odsluži svoj obvezni rok, lahko odide, ako misli, da se ne počuti prav posebno dobro v vojaški sukni. V Maroku se šele zopet odda vojaško obleko in orožje. Tam dobi tudi civilno obleko, če vije in pet frankov, tuji pa poleg tega še potni list, da se z njim lahko pelje v domovino. Kakor da je nanovo preroden, tako se zdi vsakemu odsluženemu legionarju, ko odloži obenem z vojaško sukno tudi strogo disciplino in poslušnost na vsak mig, ko začuti diih svoje rodne zemlje in njeno govorico.

Berberska vas na gorovju Atlasa.

bilo v Franciji. Vsak se je lahko javil kar v kasarni popolnoma prostovoljno, kjer so ga sprejeli in poslali v Marok. Tam je bil nekak nabor. Kogar so potrdili, se je moral s svojim lastnoročnim podpisom zavezati, da bo služil polnih pet let v tem svojevrstnem vojaškem oddelku. Sledilo je potovanje, kamorkoli je bil pač kdo pridelen. Kdor je bil potrjen k pehoti, se je podal preko Orana v Sidi-bel-Abes, konjeniški oddelki so morali v Tunis, odtod pa z železnico najprej v Suce, kjer so ostali nekaj dni radi tega, da so dobili injekcije proti zavrtnemu afriškemu podnebu.

„Umrli za Francijo“!

V bližini Suce leži legijska postaja Sidi-el-Hany, kjer smo rekruti dobili osnovni vojaški pouk, od-

gradili svoje postojanke, so jih Arabci stalno vsako noč obstreljevali. Ponoci, ko smo izmučeni od dnevnega dela kar popadali k počitku, smo si ob postelje prislonili svoje puške radi varnosti. Dostikrat se je zgodilo, da se je k spečemu legionarju ponoci prav po mačje priplazil Arabec in mu izmuznil puško. Nekateri tovariši včasih zjutraj tudi niso imeli več glave na sebi. Kadar so Arabci napadli legionarje, so pokazali pravo srčnost, bili pa so ponavadi tudi po številu močnejši. Strašna je bila usoda onih legionarjev, ki so prišli živi sovražniku v roke. Arabske žene so jih mučile na nedopovedljiv način in jih šele potem pomorile.

Da je imela legija vedno tako velike izgube je v glavnem vzrok ta, da so oddelki po dolgih pohodih vedno zadeli na sovražno bojno črto, ob kateri se je število ljudi kaj hitro krčilo. Dnevni pohod legionarjev je znašal navadno 35 do 40 km. Vojaki so prišli vsi mrlični v bojno črto, in čeprav so vedno zmagali, so vendar zapustili na bojišču velike izgube.

Zmaga ali smrt

Pogosto se je zgodilo tudi, da so legionarji pobegnili z orožjem v roki k sovražniku, ker so računali, da bodo tam prišli hitro do visokih čast. Največkrat pa se jim to ni posrečilo, kajti niso uživali posebnega zaupanja šejka. Kakor hitro se je med Arabci raznesla novica, da so kje zmagali legionarji, je bilo s tem rečeno, da so vsi tisti, ki so prestopili od legionarjev na arabsko stran, obsojeni na smrt. V legiji sami ne veda kako pravo posebno tovarštvo. V boju so sicer tesno navezani drug na drugega, to pa gotovo radi tega, ker vsi vedo, da jim preostaja samo dvoje: zmaga ali pa smrt.

Predstraže tujske legije ob vznožju Atlasa.

Mrtvi in dva živa

Rognos se je spet zastrmel v tla, v njegovem obrazu je zatrepetal živce. »To sva bila oba,« je dejal. »To je ravno ono grozno.«

Po kratkem premolku je vprašal Berger: »Kdo pa je bil oni drugi?«

Rognos je odmahnil z glavo.

»Nočete mi povedati tega?«

Zopet je odgovoril z majanjem glave.

Tedaj je vprašal Berger z glasom, polnim nemira:

»Ali sem ga poznal?«

»Ne, le dvakrat v življenju ste ga videli.«

»Kdaj v drugo?«

»V bolnišnici.«

»V bolnišnici?«

Rognos se je obotavljal in ga nato pogledal, »Afi se spomnite hudo razmesarjenega kolesarja, ki so ga pripeljali v bolnišnico, da ga operejo in obvežejo?« je vprašal.

Berger je hitro pomislil. »Da,« je rekel. »Torej ta je bil?«

»Da. Moral si je vendar najti neko drugo razlago za rano, ki mu jo je zadal Lüdersen.«

Berger se je za trenutek zastrmel vanj.

»Tega ne razumem,« je dejal, »Saj je vendar zares tlel razbito kolo?«

Rognos mu je odvrnil z nemirnim in nervoznim pogledom. »Da,« je odgovoril. »Toda to je storil namenoma. Sredi mesta je padel s kolesom vred, da bi imel očividce.« Pretresen od spomina, se je obrnil v stran

in šel strašno razburjen k oknu. Berger je od groze zavzet gledal za njim.

»Pripovedujte dalje,« je prosil, »vse, prav vse.«

Rognos je odgovoril, ne da bi pretrgal svoje nemirno romanje. »Dajte mi najprej, da se malo umirim. Saj to je kakor v pekl.«

Berger pa je čakal tiho in potrpežljivo. Zazdelo se mu je, da je ohromel; prevzemalo ga je čuvstvo, da mu je vse telo boleče, kakor od močnega udarca ali padca. To je torej čudež, ki sem čakal nanj, si je mislil. Moj Bog, moj Bog, vzemi ga nazaj, ako je mogoče!

5.

Počasi se je Rognos toliko pomiril, da je mogel dalje pripovedovati. Sedel je na svoj stari prostor, tako da je imel mizo med seboj in Bergerjem in si z desno roko podprl glavo.

Glas mu je bil znova trden, skoraj hladen, toda pogleda ni dvignil.

»Začel bom takoj od začetka,« je dejal. »Začetek namreč ni v napadu samem, marveč v vzroku za napad. V tem, kar nas je gnalo do napada. Sprva sva bila namreč poštena, pravična človeka, kakor ste sami rekli. Ne bom se izgubljal v malenkostih, te nas ne zanimajo. Vem, vi bi radi ono glavno slišali, toda vseeno moram tudi to razložiti.«

Naenkrat je dvignil pogled. »Toda ne zato, da bi naju opravičeval,« je dejal. »To bo v vsakem slučaju razlaga.«

Berger je kratko prekinil, bolestno radoveden na ono odločilno. Rognos pa je nadaljeval, na videz hladno in s premagovanjem, v resnici pa globoko razburjen in z odporom:

Most, ki gre pozimi „spat“

Med mnogimi zanimivostmi, katere je neki železniški strokovnjak zbral v knjigi »Svetovna čuda železnice«, je navedeno tudi, da imajo v Švici železniški most, katerega pa ob nastopu zime, ko železnica ne obratuje, demontirajo in spravijo na varno pred grozečimi plazovi in snežnimi zameti.

Med New Orleansom in Kubo prevažajo parnik potnike, ne da bi jim bilo treba izstopiti iz železniških vagonov.

Angleske železnice so lansko leto prevozile eno milijardo in stodeset milijonov potnikov. Največjo železniško lokomotivo imajo v Ameriki. Ima 22 koles in tehta s tenderjem vred blizu tri sto tisoč kilogramov. Vleče pa lahko vlak, ki ima 4000 ton. Tudi najdaljši vlak so imeli v Ameriki, bil je dolg 2815 metrov ali blizu tri kilometre.

IZ ZABAVNEGA KOTICKA

Mož: »Čudno, najboljša eigar ni za nič, kakor hitro jo okusiš.«
Žena: »No, prav tako je tudi z zakonom...«

Nemška delegacija pod vodstvom Ribbentropa na londonskem letališču.

»Bila sva skupaj špekulirala,« je dejal. »Spoznala sva se bila nekdanj tukaj v Oslu; ko pa sem odšel proč, sva se dobila vsak teden vsaj enkrat. Špekulirala sva torej in izgubljala, kakor večina drugih. Ne samo to, kar sva imela sama, ampak tudi druge nedoločne vsote, ki jih nikdar nikdo ni imel, ker nikdar niti obstajale niso. Najhujše pa je bilo to: izgubljala sva denar, ki je bil last drugih. Upravljala sva blagajne, jaz v banki, on v zasebnem podjetju. In tako sva začela posojati si iz blagajne, previdno in na malo, da bi lahko takoj vračala. Na koncu pa sva obsedela s primanjkljajem okrog dvajset tisoč kron. Tedaj sva se začela resno bati. Začela sva si posojati, kjerkoli sva mogla, in opustila špekulacijo. Toda kaj je vse to pomagalo? Tisto jesen, ko se je to zgodilo, sva imela skupen primanjkljaj okrog dvanajst tisoč kron, ki sva jih vzela eni ter isti blagajni, namreč njegovi, ker mu je bilo lažje zakrivati to neredno igro in zavirati odkritje. Toda za dolgo ni moglo iti tako. Nekoga dne se je morala pojaviti katastrofa. Oba sva bila iz uglednih, toda žalibog nepremožnih družin. Čim bolj se je bližalo leto svojemu koncu, tem bolj je rastla naša bojazen. Morala sva se pripraviti na to, da nas bo novoletni obračun razkrinkal. Sodni postopek in ječa sta se nama zdela neizbežna.

Zato boste morda zdaj razumeli, zakaj sva izbrala ta blazen izhod. Drugega nisva videla. Najine moralne zmožnosti presoje in odpora, niso mogle delovati, to vidim stoprav zdaj. Tudi one so zbolele na strahu.«

Sedel je dolgo molče ter ni dvignil pogleda. Na njegovem obrazu se je videla grenkost spominov.

Berger se je nemirno presedel na stolu.

»Da, toda zakaj poštni urad?« je vprašal. »Zakaj sta izbrala ravno poštni urad?«

Rognos dolgo ni odgovoril.